

Begrijpend lezen

Oefenboek (1)

Geschikt voor de LVS-toets 3.0 (M8) en
de Cito Eindtoets (E8)

Groep 8

© 2019 Junior Einstein bv Enschede, the Netherlands

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). v. 01

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

ISBN 978-94-93128-04-0

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Begrijpend lezen 6

Studieteksten 20

Informatiebronnen 26

Voorspelopgaven 32

Gatenteksten 36

Antwoorden 46

Inleiding

Met dit Oefenboek Begrijpend lezen voor groep 8 (deel 1 van een serie van 2) kunnen leerlingen op een goede en verantwoorde manier – zelfstandig – hun vaardigheden voor begrijpend lezen verder ontwikkelen. Beide boeken sluiten aan op het M8-niveau van het Leerlingvolgsysteem (LVS) van het Cito. Tevens zijn beide boeken uitstekend geschikt voor de voorbereiding op de Centrale Eindtoets van het Cito (3.0).

Begrijpend lezen is een belangrijk onderdeel van het taalonderwijs. Begrijpen wat je leest, is de essentie van lezen en leren. Het is een van de belangrijkste vaardigheden die kinderen moeten ontwikkelen op school. Begrijpend lezen is een cognitief proces, waarbij de lezer steeds schakelt tussen de informatie uit de tekst en zijn eigen kennis over een onderwerp. Terwijl de lezer de tekst leest, maakt hij een mentale voorstelling van de tekst, waarin de informatie en de eigen kennis geïntegreerd zijn.

Om een tekst te kunnen begrijpen, is het belangrijk dat de lezer het technisch lezen goed onder de knie heeft, beschikt over een goede woordenschat en enige kennis van de wereld heeft. Het is niet zo dat deze vaardigheden automatisch leiden tot een goede beheersing van begrijpend lezen. Het oefenen van begrijpend lezen is dus zeer belangrijk. Door veel te oefenen ontstaat een actieve leeshouding en worden de taalvaardigheid en algemene ontwikkeling uitgebreid. Hierdoor kunnen kinderen steeds langere en moeilijkere teksten op een hoger niveau verwerken. Het oefenen op het eigen niveau zorgt voor succeservaringen, die leiden tot meer leesplezier. Het is dus van groot belang om te blijven oefenen met begrijpend lezen.

De LVS-toetsen en de Centrale Eindtoets

De LVS-toetsen worden afgenomen om de ontwikkeling van het kind – per vaardigheid – op de voet te volgen. Het doel van de LVS-toetsen voor begrijpend lezen is het vaststellen van hoe goed kinderen geschreven teksten kunnen begrijpen. De resultaten geven een helder beeld van het niveau van de leerling. Zo kan gekeken worden of nog extra aandacht moet worden besteed aan de leesvaardigheid van het kind, ook in verband met de Eindtoets, die in groep 8 wordt afgenomen.

In groep 8 zijn er twee afnamemomenten. De eerste is de LVS-toets (M8) die rond eind januari wordt afgenomen. De tweede is de Centrale Eindtoets (E8) en deze wordt tussen medio april en medio mei afgenomen. De vraagstelling in deze boeken is afgestemd op die van het Cito (3.0).

Werken aan doelen

Met deze Oefenboeken kan op een gerichte en verantwoorde manier geoefend worden met begrijpend lezen. Dit kan omdat de opbouw van de boeken is gebaseerd op de leerlijn die is bepaald voor het basisonderwijs.

Bij begrijpend lezen gaat het om het verwerken van informatie in een tekst. Om hier richting aan te geven wordt er gewerkt vanuit doelen. In groep 7 staan de feiten en gebeurtenissen waarover een tekst gaat centraal. De lezer moet kunnen begrijpen wat er gebeurt in de tekst, wie wat doet en zegt in het verhaal en waarom dingen gebeuren. Daarnaast staan de bedoelingen van de schrijver centraal. De lezer moet begrijpen waarom een schrijver een tekst schrijft en wat de schrijver wil vertellen aan de lezer. In groep 8 is er vooral sprake van herhaling van het geleerde in groep 7 en eerdere jaren.

Deze tweedelige serie Oefenboeken bevat diverse eigentijdse teksten die aansluiten op de belevingswereld van het kind. Daarbij hebben beide boeken betrekking op bovengenoemde doelen. Door de opbouw van de oefeningen en de structuur van deze Oefenboeken kunnen kinderen verantwoord en zelfstandig oefenen.

Oefenboek 1

Dit eerste deel kan ingezet worden ter voorbereiding op de M8 toets, maar ook kan het prima gebruikt worden ter voorbereiding op de Centrale Eindtoets (E8) in groep 8.

Oefenboek 1 bestaat uit acht leesteksten, drie studieteksten, elf opgaven waarbij gebruik gemaakt wordt van informatiebronnen, acht voorspelopgaven en zes gaten teksten. Door de bijbehorende vragen te beantwoorden, werkt het kind aan de leerdoelen voor begrijpend lezen en leert het de wijze van vraagstelling in de toetsen kennen.

Oefenboek 2

Het tweede deel kan ook ingezet worden ter voorbereiding op de M8 toets, maar kan ook prima gebruikt worden ter voorbereiding op de Centrale Eindtoets (E8) in groep 8.

Oefenboek 2 bestaat uit zeven leesteksten, drie studieteksten, elf opgaven waarbij gebruik gemaakt wordt van informatiebronnen, acht voorspelopgaven en zes gaten teksten. Door de bijbehorende vragen te beantwoorden, werkt het kind aan de leerdoelen voor begrijpend lezen en de wijze van vraagstelling in de toetsen.

Verschillende soorten teksten

In het dagelijks leven komen we voortdurend in aanraking met verschillende soorten teksten. Dit Oefenboek speelt hierop in door ook verschillende tekstsoorten aan te bieden. Deze kunnen *informatief* (de schrijver geeft feitelijke informatie), *instructief* (de schrijver legt uit hoe je een bepaalde handeling moet verrichten), *fictief* (de schrijver wil de lezer plezier laten beleven met een verzonden verhaal), *betogend* (de schrijver geeft naast feitelijke informatie ook zijn eigen mening of opvatting), *activerend* (de schrijver wil de lezer tot actie overhalen) of poëzie zijn.

Vaardigheden trainen

In beide Oefenboeken zijn de opgaven zo gemaakt dat de kenmerken begrijpen, interpreteren, woordenschat, samenvatten en opzoeken uitgebreid getraind worden. Dit vormt onderdeel van een gedegen voorbereiding op zowel de M8 toets als de Centrale Eindtoets (E8).

Bij begrijpen gaat het erom dat de leerling de inhoud van de tekst goed begrijpt. Bij interpreteren gaat het erom dat de leerling leert te interpreteren en informatie kan uitleggen. Bij woordenschat richten de vragen zich op de betekenis van woorden in zinnen of in een leestekst, maar ook op de betekenis van woorden zelf. Bij samenvatten gaat het om het begrijpen van de informatie in een leestekst en het toepassen van die informatie. Bij het opzoeken van informatie gaat het om het opsporen van specifieke informatie in (verschillende) bronnen.

Verschillende oefeningen

In beide Oefenboeken komen verschillende soorten oefeningen voor, namelijk: leesteksten, studieteksten, het opzoeken van informatie en het gebruikmaken van de juiste informatiebronnen, voorspelopgaven en gatenteksten. De Oefenboeken bevatten meerkeuze-opgaven en de vraagstelling is afgestemd op die van het Cito.

Begrijpend leesteksten

Dit Oefenboek telt acht begrijpend leesteksten. Deze teksten sluiten aan bij de belevingswereld van het kind en zijn geschreven op M8- en E8-niveau. Bij elke vraag staan vier

antwoordopties, waarvan maar één optie de juiste is. Bij sommige vragen wordt de lezer gestuurd bij het vinden van het juiste antwoord. De vragen zijn zo opgesteld dat ze de lezer leren te begrijpen wat er gebeurt in een tekst, wie wat doet of zegt en waarom. Daarnaast zijn er vragen die de lezer leren te begrijpen waarom een tekst is geschreven, wat voor een soort tekst het is en welke titel de tekst het best zou kunnen hebben.

Studieteksten

Dit Oefenboek telt drie studieteksten. De opgaven bij deze teksten richten zich onder andere op het samenvatten. Zo moet er bijvoorbeeld een nieuwe titel voor een alinea gevonden worden of een ontbrekend woord in een schema ingevuld worden.

Informatiebronnen

Dit Oefenboek telt elf opgaven waarbij gebruik gemaakt wordt van informatiebronnen. Bij het opzoeken van informatie gaat het om het opsporen van specifieke informatie in (verschillende) bronnen. Denk hierbij aan het opsporen van informatie uit een krant, tv-gids, reisgids, telefoongids, woordenboek of informatie op een website.

Voorspelopgaven

Dit Oefenboek telt acht voorspelopgaven. Bij deze opgaven ziet de lezer de titel, een klein deel van de tekst en soms een ondersteunende afbeelding. Aan de hand van de titel, de zichtbare tekst, de afbeelding, de antwoordopties en de eigen voorkennis, voorspelt de lezer wat de inhoud of het doel van de tekst zou kunnen zijn.

Gatenteksten

Dit Oefenboek telt zes gatenteksten. Bij deze opgaven wordt in de teksten op één of meer plekken een zin(sdeel) of woord weggelaten. De lezer leest telkens een gedeelte van de tekst en kiest vervolgens het antwoord dat het best op de open plek in de tekst past.

Méér oefenen

Dit boek is het eerste deel van een set van twee. Beide boeken vormen samen een gedegen oefening in begrijpend lezen.

Wil je kind méér oefenen dan wat deze serie aanbiedt? Junior Einstein heeft ook een uitgebreide online oefen- en leeromgeving. Je vindt deze op onze website www.junioreinstein.nl.

1 Een 'vrije' middag

- 2 'Wat doe jij hier?' zegt een streng klinkende vrouwenstem.
3 Ik herken de stem meteen en schrik. Ik draai me om en kijk mijn moeder recht in
4 de ogen. Ze moest toch werken vandaag? Wat doet zij dan in het winkelcentrum?
5 'Mam, wat doe jij hier?' vraag ik verbaasd.
6 Ik zie aan haar houding en gezichtsuitdrukking dat ze woedend is.
7 'Wat ík hier doe?' roept ze boos. 'Wat doe jij hier? Waarom ben je niet op school?'
8 De mensen in de winkel lopen met een grote boog om ons heen en kijken mij
9 hoofdschuddend aan.
10 Ik staar naar de grond en antwoord zachtjes: 'Het is niet mijn schuld. Bas en
11 Jort hadden geen zin meer in school. Toen kwam Bas met het idee om naar het
12 winkelcentrum te gaan.'
13 'Oh, ja? Waar zijn jouw vrienden nu dan?' vraagt mijn moeder.
14 Ik kijk om me heen en haal mijn schouders op. 'Bas en Jort? Ik heb geen flauw
15 idee. Ze liepen net nog naast me!'
- 16 Mijn moeder pakt mijn linkerarm stevig vast en ze zegt: 'Ik breng jou onmiddellijk
17 terug naar school!'
18 Terwijl we de winkel uit lopen, pakt mijn moeder haar mobiele telefoon. Ze belt
19 haar baas om te vertellen dat ze iets later terug is op kantoor. Nadat ze heeft
20 opgehangen, belt ze de directeur van mijn school.
21 'Meneer Hans klonk woedend', zegt ze. 'Als we op school zijn, wil hij direct een
22 gesprek met ons en met meneer Joost.'
23 Het zweet breekt me aan alle kanten uit. Een gesprek met meneer Joost had ik
24 wel verwacht, maar een gesprek met de directeur niet!
- 25 Wanneer mijn moeder en ik het schoolplein op lopen, klinkt de schoolbel. Mijn
26 klasgenootjes komen even later naar buiten gerend. Ook Bas en Jort lopen ons
27 voorbij. De gemeneriken! Die zijn vast met een slappe smoes onder strafwerk
28 uitgekomen!
29 'Hoi spijbelaar, ben je er weer?' roept Kevin. 'Meneer Joost is echt heel boos, dus
30 succes!'
31 Met lood in mijn schoenen loop ik met mijn moeder naar het kantoor van de
32 directeur. Die zit al samen met meneer Joost op ons te wachten. Meneer Hans
33 kijkt streng naar mij en gebaart dat ik moet gaan zitten.
- 34 'Dus jij denkt dat jij zelf mag beslissen wanneer jij naar school gaat?' buldert
35 meneer Hans. 'Daar ga je spijt van krijgen! Meneer Joost heeft een lijst met
36 strafwerk voor jou gemaakt. Daar ben je de komende twee weken na schooltijd
37 wel zoet mee!'
38 Ik sla mijn ogen neer. Twee weken nablijven! Zucht. Dat was me die vrije middag
39 absoluut niet waard!

Hieronder zie je het begin van een tekst.
De rest van de tekst is niet zichtbaar.

De ezel

De ezel is een zoogdier. Hij hoort bij de familie van de paardachtigen. In tegenstelling tot het paard, heeft de ezel lange oren en aan het einde van zijn staart een pluim. Het geluid dat de ezel maakt, heet balken ...

1 Wat voor soort tekst is dit?

- een adviserende tekst
- een informatieve tekst
- een instructieve tekst
- een vermakende tekst

Hieronder zie je het begin van een tekst.
De rest van de tekst is niet zichtbaar.

Schoolkamp

Ik ben net terug van schoolkamp. Wat was het leuk! We verbleven in een oude blokhut aan de rand van een groot bos. Elke dag deden we leuke activiteiten. Zo zijn we op woensdag wezen zwemmen, deden we op donderdag een speurtocht en op vrijdag gingen we op de fiets naar een pretpark ...

2 Waar kun je deze tekst tegenkomen?

- in een dagboek
- in een handleiding
- in een nieuwskrant
- in een recensie

‘Hoi’

Hoe vaak begroet jij iemand met ‘hoi’? Dit woord wordt door veel Nederlanders gebruikt om een ander te begroeten, maar waar komt het eigenlijk vandaan?

In Nederland begonnen mensen elkaar rond 1950 met ‘hoi’ te begroeten, maar niemand weet precies hoe dat komt. Het is 1 dat het woord is afgeleid van het Engelse woord ‘ahoy’. Dat woord werd lang geleden in Engeland al in de scheepvaart gebruikt. Nederlandse 2 namen dit over en gebruikten de kreet *Schip Ahoy!* om aandacht te trekken van scheepslui op andere schepen.

Tegenwoordig wordt ‘hoi’ door mensen van allerlei leeftijden en met heel verschillende achtergronden gebruikt. Soms wordt ‘hoi’ ook bij het 3 gebruikt. In dat geval is ‘hoi’ afgeleid van ‘Het ga je goed.’ en zegt men het om iemand het beste te wensen in de toekomst.

1 Wat kan het **best** bij 1 worden ingevuld?

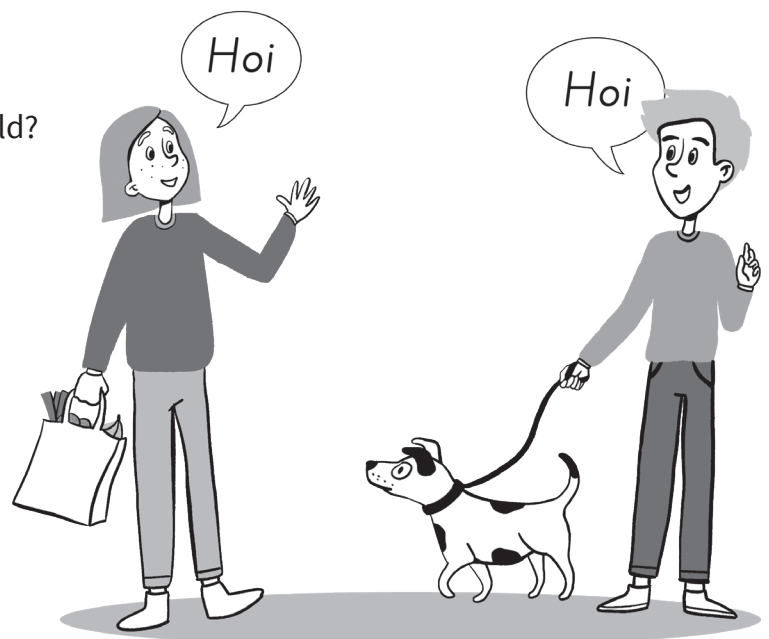
- goed mogelijk
- heel onzeker
- onbewezen
- onmogelijk

2 Wat kan het **best** bij 2 worden ingevuld?

- gidsen
- scheepvaarders
- schepen
- volken

3 Wat kan het **best** bij 3 worden ingevuld?

- afscheid nemen
- begroeten
- feliciteren
- gaan slapen

Begrijpend lezen

Een 'vrije' middag

1. Hij had niet verwacht zijn moeder tegen te komen in het winkelcentrum.
2. Hij beseft opeens dat zijn vrienden niet meer in het winkelcentrum zijn.
3. op het schoolplein lopen en waarschijnlijk geen straf hebben.
4. straf
5. een fantasieverhaal
6. betraapt

Werken in jouw eigen bloemenzaak

1. zeven dagen
2. Ze geeft een toelichting.
3. Boeketten maken voor bijzondere gelegenheden.
4. Doe je alles alleen?
5. vindt haar werk om verschillende redenen leuk.
6. Hij wil je informeren over het werk dat een bloemist doet.

Muzikant, speel jij mee?

1. Hij geeft een toelichting.
2. de muzikanten
3. Een oproep om iets te doen.

Beste Chris,

1. Om een antwoord te krijgen op haar vraag.
2. De schrijver geeft een compliment.
3. De schrijver geeft een tip.

Dag school

1. de basisschool
2. De laatste loodjes van dit jaar, (r. 2)
3. een beetje triest
4. strofe 4 (r. 14-17)
5. op de middelbare school
6. Het wellicht niet meer zien van vrienden.

Maak zelf kattenkoekjes

1. kattenkoekjes (r. 3)
2. In: We geven ... verwennen. (r. 2 en 3)
3. de ingrediënten
4. is het logische vervolg op de eerste zin.
5. Hij geeft advies.
6. een instructieve tekst

Een vraag zonder antwoord

1. verteld wie Timur is en dat hij een onbeantwoorde vraag heeft.
2. nieuwsgierig
3. Van het gekrijs van de dikke merel.
4. Hij geeft uitleg.
5. gingen er snel vandoor.
6. hulp biedt aan de vogeltjes.

Moet het verspreiden van nepnieuws bestraft worden?

1. bijvoorbeeld de krant, radio, tv of internet.
2. Hugo en Leroy
3. Een leugen om bestwil moet kunnen en kan ook heel handig zijn.
4. Al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt haar wel.
5. Maud
6. Een presentator ... gaat. (r. 6 en 7)
7. een tekst met meningen